85: Cihad ve Anne-Baba Hakkı

Tarık Ebu Abdullah

8 Ağu, 2017

https://ilimvecihat.com

SORU

Selamun aleykum hocam, Allah yaptığınız bu güzel amelin karşılığında sizleri cennetine koysun. Benim sorum anne ve babanın rızası olmaksızın Allah yolunda cihada gitmek caizmidir? Delilleri nelerdir?

CEVAP

Ve aleykumusselam ve rahmetullah. Hamd Allah'a mahsustur.

Değerli kardeşim, bu konuyla alakalı etraflı bilgi yaptığım "Edebu'l-Mufred" derslerinden edinebilirsin.

Burada muhtasar olarak soruna şöyle cevap verebilirim: Müslüman evlat her halde ve her daim annesi ve babasının rızasını gözetmesi lazımdır. Zira Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)'*in buyurduğu üzere evlat anne-babanın hakkını bir suret hariç hiçbir surette ödeyemez. İmam el-Buhari *(rahimehullah)'*ın Ebu Hureyre *(radıyallahu anhu)'*dan tahriç ettiği hadiste Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)* şöyle buyuruyor:

لاَ يَجْزِى وَلَدٌ وَالِدَهُ إِلاَّ أَنْ يَجِدَهُ مَمْلُوكًا فَيَشْتَرِيَهُ فَيُعْتِقَهُ

"Evlat anne-babasının hakkını ödeyemez. Sadece onu köle bulduktan sonra, satın alıp azat etmesi hariç."

Ama muayyen olarak cihad ibadeti için anne-baba izninin dinen şart olmasına gelince ulema nebevi sünnetten delil getirerek şöyle demiştir:

Cihad farzı kifayet türünden ise anne-babanın izni şarttır. Buna sünnetten çok delil vardır. En vazıh ifade eden İmam Ahmed ve İmam Ebu Davud *(rahimehumallah)'*ın Ebu Said *(radıyallahu anhu)'*dan tahriç ettikleri şu hadistir:

عَنْ أَبِى سَعِيدٍ الْخُدْرِىِّ : أَنَّ رَجُلاً هَاجَرَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ـ صلى الله عليه وسلم ـ مِنَ الْيَمَنِ فَقَالَ : « هَلْ لَكَ أَحَدٌ بِالْيَمَنِ ». قَالَ : أَبَوَاىَ. قَالَ : « أَذِنَا لَكَ ». قَالَ : لاَ. قَالَ : « ارْجِعْ إِلَيْهِمَا فَاسْتَأْذِنْهُمَا فَإِنْ أَذِنَا لَكَ فَجَاهِدْ وَإِلاَّ فَبِرَّهُمَا

Ebu Said el-Hudri'den rivayet edildiğine göre Yemen'den bir adam Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)'*in yanına hicret etmiştir. Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)* adama ***"Yemen'de kimsen var mı?"*** deyince "Annem ve babam" demiştir. Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve*

sellem) adama ***"Sana izin verdiler mi?"*** sorunca adam "Hayır" demiştir. Bunun üzerine Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)* adama ***"Anne-babana geri dön ve onlardan izin iste. Eğer sana izin verirlerse cihad et. Ama izin vermezlerse onlara iyilik et"*** buyurmuştur.

İzinleri şart olan anne-babanın Müslüman olmalarını ve köle olmamalarını ulema şart koşmuşlardır.

Lakin cihad farzı ayn türünden ise anne-babanın izni mutlak surette şart değildir demişlerdir. Bunda ihtilaf yoktur. İbni Ruşd el-Hafid *(rahimehullah)* şöyle der: "Fukahanın ittifakı ile bu farz için (cihad için) ebeveynin izni şarttır. (Cihadın) farzı ayn olması müstesna."

Burada mühim bir mesele var. O da şu: Cihatta asıl olan farzı kifayet olmasıdır. Belirli hallerde farzı ayın olur.

Cihad emrinin farzı kifayet olması cihadın kaim olması için yeterli sayıda mükellef Müslümanların cihat emrine icabet etmeleri demektir. Cihadın kaim olması için yeterli sayıda mücahitler olmadığı takdirde ilahi emir eda edilmemiştir ve bütün mükellef Müslümanlar farzın terkinden ötürü günahkâr olmuşlardır. Çünkü farzı kifayet ile farzı ayın arasında ilahi hitap açısından bir fark yoktur. İki emirle de her mükellef Müslüman muhataptır. Ancak farzı kifayette Allah *(azze ve celle)* belirli bir adedi emrinin yerine gelmiş olması için kâfi görmüştür. Farzı ayının aksine zira onda Allah *(azze ve celle)* kifayet ile yetinmemiştir bilakis her mükellef müslümanın ferden itaatini zorunlu kılmıştır.

Aslen farzı kifayet olan cihad emri şu hallerde farzı ayın olur:

- Düşman İslam topraklarına saldırdığı zaman.

- Düşman saldırısı için yetersiz kalındığı takdirde yeterlilik hâsıl oluncaya kadar uzaktakine cihad farzı ayın olur.

- Cihadın maslahatı için muayyen kişiye ihtiyaç varsa.

- Düşmanla karşı karşı gelince.

- Emir sahibi cihad emri verdiğinde.

Bugün bütün rabbani âlimlerin söylediği gibi zamanımızda cihad farzı ayndır. Şu halde bugün bir evladın cihada gitmesi için anne-babanın iznine itibar etmesi gerekmez denilebilir. Fakat âcizane kanaatime göre meseleye mutlak

surette böyle bakmak doğru olmaz. Niçin?

Birkaç nedenden ötürü:

Birincisi, bugün cihadın umumen farzı ayn olmasının sebebi Allah düşmanlarına karşı cihad için kifayetin tahakkuk etmemiş olmasıdır. Bunun için her mükellef müslümana cihad muayyen olarak vaciptir. Lakin bununla beraber her şahsın muayyen bir vakıası da var. Bu surette cihadın farzı ayın olması kişinin muayyen vakıasına itibar etmeye mani değildir.

İkincisi, yukarıda görüldüğü gibi cihadın farzı ayın olmasını sağlayan sebepler farklıdır ve değişik ehemmiyet mertebelerindeler. Muhakkak düşmanın beldesine saldırdığı için kişinin üzerine farz olan cihadın âciliyeti ve ehemmiyeti emir sahibinin cihad emri verdiği için farz olan cihattan daha büyüktür. Bunun için İmam ibni Teymiyye *(rahimehullah)* şöyle der: "Borçlu olup borcunu ödeyebilecek ama cihad üzerine farzı ayın olmuş kişi hakkında soruldum. Dedim ki: Vacipler vardır borcun ödenmesine takdim edilirler. Mesela kişinin kendisi muhtaç olduğu veya zevcesinin veya fakir çocuğunun muhtaç olduğu nafaka gibi. Ve vacipler vardır bunlara borcun ödenmesi takdim edilir. Mesela hac ibadeti veya kefaretler gibi. Ve vacipler vardır ancak talep edildiği takdirde takdim edilirler. Mesela fıtır sadakası gibi. Eğer farzı ayın olmuş olan cihad (acil) bir zararı def etmek içinse o zaman borcun ödenmesine takdim edilir. Mesela topraklarına inmiş olan düşmanı def etmek için veya düşmanla karşı karşıya geldiğin için gibi. Ama imamın cihad çağrısından dolayı farzı ayın olmuş ise borcun karşılanması takdim edilir. Çünkü ihtiyaç duymadığı borçlu kişiyi imam cihada çağırmaması gerekir."

Görüldüğü gibi İmam ibni Teymiyye *(rahimehullah)* iki durumu birbirinden ayırıyor. İki durumda da cihad farzı ayın lakin ilk durumun âcileyeti ve ehemmiyeti ikinci durumdan daha büyük. Çünkü ikinci durumda çıkmakla emrolunmuş olanın bir bedeli var. İmamın cihada çıkmayı emrettiği o ferdin yerine başkası geçebilir. Lakin birinci durumda her ferdin cihada çıkması zorunludur çünkü zararla doğrudan temastalar.

Bugün de cihadın hali buna benziyor. Şüphesiz ki zamanımızda cihad farzı ayındır. Ve şüphesiz cihadın farzı ayın olmasını gerektiren bütün sebepler de mevcuttur. Lakin bununla beraber zamanımızda cihadın tabiatı farklıdır. Bunun için gidenlerin ekserinin 2 veya 3 ay sonra memleketlerine döndükleri görülür.

Binaen aleyh her ne kadar şeran anne-babanın izni farzı ayn türünden bir cihad için şart olmasa da anne-babanın rızasını mümkün olduğu kadar gözetmek doğru olur. Hatta ibni Hazm *(rahimehullah)*'ın naklettiğine göre

anne-babasına bakacak başka kimse yoksa ve cihada çıktığı takdirde ölecekler veya ölüme yakın bir hale gelecekler ise kişinin üzerinden cihad emri düşer. Hatta bu hususta ulemanın ittifakını naklederek şöyle der: “Cihada çıktığı takdirde zayi olacak anne-babası olanın üzerinden cihadın farziyetinin düşmesinde ittifak etmişlerdir.”

Ama farzı ayn türünden bir cihada çıkmaya sadece anne-babanın izin vermemesi mani ise o zaman izinin yokluğuna bakılmaz zira farzı ayn olmuş bir cihada çıkmak için aslen anne-babanın izni şart değildir. Allah-u Âlem.